

Mehed teevad käsitööd 2

KÄSITÖÖ
MEESTE AASTA
2021

KÄSITÖÖ MEESTE AASTA 2021

Mehed teevad käsitööd

Väljaandja:

©Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit

Koostajad:

Meelis Kihulane, Liis Burk

Keeletoimetaja: Ainu Purje

Fotod: Sandra Urvak

Kujundaja: Anneli Kenk /

Saara Kirjastus

ISBN 987-9949-9303-9-5

Trükise väljaandmist toetas

Eesti Kultuurkapital

EESTI KULTUURKAPITAL

Eessõna

Teie käes on teine raamat sarjast "Mehed teevad käsitööd", mis on pühendatud Käsitööliidu 2021. aasta teemale – käsitöö meeste aasta.

Kui esimeses raamatus (2020) kaldus kaal rohkem avalikkusele tuntud ja teada meistrite poole, siis antud väljaandes olevate meistrite valikul oleme lähtunud just vastupidisest.

Niisiis oleme üritanud leida tegijaid, kes esindavad küll võib-olla teada ja tuntud tehnikaid, aga kes ise on tahtlikult või tahtmatult rohkem varju jäänud. Kõik esitletavat mehed on oma ala tõelised meistrid, aga nii nagu eelmises, ei ole ka selles raamatus peamine eesmärk näidata ainult parimatest parimaid, vaid just tutvustada meistreid endid ja nende tegemisi. Valik sai ka seekord tehtud meistritest, kes eelistavad endiselt rohkem otsest käelist oskust ja vähem nupule vajutamist või on omad oskused ja teadmised kasutatavast materjalist viinud tavapärasest hoopis teistsugusele tasandile.

Kuna eelmine raamat ilmus käesolevast peaaegu aasta varem ja nii mõnigi eksemplar sellest on jõudnud ka välismaal tegutsevate käsitöölise kätte, siis oleme saanud väga palju positiivset tagasisidet nii siit kui ka sealtpoolt just inspiratsiooni tekitajana. Mis ongi ju selle aasta teema ja selle raamatu mõte.

Suur tänu teile kõigile!

Meelis Kihulane,

PUUKÄSITÖÖLINE, KÄSITÖÖ MEESTE AASTA IDEE

AUTOR JA EESTVEDAJA

Sisukord

6

Andres Ansper
PUIDUTREIAL

8

Kaspar Paas
KINGSEPP

10

Peeter Hussar
TOPISEVALMISTAJA

12

Roland Suits
PILLIMEISTER

14

Agur Ints
PUULÕIKEMEISTER

16

Olev Kriis
VIBUMEISTER

18

Tõnu Arrak
NOASEPP

20

Karmo Kiilmann
KIRVEMEISTER

22

Karl Eik Rebane
PAADIEHITAJA

24

Toomas Mägi
EHTESEPP

26

Pavel Varunin
PUUNIKERDAJA

Andres Ansper

Üks kindlamaid mälupilte lapsepõlvest pärineb isakodu köögist Saaremaalt, kus ma täis otsustavust deklareerisin, et minust saab kas rannakalur või äärmisel juhul metsavaht. Eks ma hulkusin põhilise aja metsas ja üritasin Smena 8M-ga loodusfotograafiat harrastada – see oli natuke teistmoodi kui tänapäeval, torud olid vähe lühemad ja märtsis sokiväel üle lörtsise põllu hiilimine, et rebasele vähe lähemale saada, oli normaalne.

Aga läks nii, et perekonna traditsioone järgides tuli hoopis Pärnu teise keska mata/füssa eriklass ja siis tulid 90ndad ja business ja ühel hetkel olin ma hoopis EBS' s ärijuhtimist õppimas. Mingit äri moodi asja ma seal Tallinnas umbes 15 aastat tegin (botaanikaga seotut küll), aga umbes 2006 sai sellest lõplikult kõrini ja kui ma sel suvel puht juhulikult Karula rahvusparki sattusin, kus Tuksam Jaak ja Rohu Uno palkhoonete renoveerimise koolitust tegid ja TÜVKA rahvusliku ehituse tudengid ka kuskil nurga taga toimetasid, sai selgeks, et seda tahan mina ka. 2007 pakkisin ma ennast Tallinnas kokku, kolisin Viljandisse ja õppisin neli aastat – ja seekord täie isuga – rahvuslikku ehitust. Eks Priit-Kalev Parts oli sel ajal seal suur juht ja õpetaja, tema käest sai palju õpitud ja koolist vabal ajal Rohu Uno käest teist samapalju juurde. Tema on minu meister. Aga mis treimisesse puutub, siis seda ma olen pea 100% Youtube'i akadeemiast õppinud.

Kui nüüd matemaatikat teha, siis $2021-2007=14$ aastat on puidu töötlemine eri moodustel mu põhitegevuseks olnud. Mõnes mõttes polegi palju, aga kui arvestada, et 2007 akadeemia sisseastumiskatsetel pidin mootorsae käivitamiseks abi paluma, siis üht-teist on ikka külge jäänud selle aja jooksul :-)

Vaiko Epplik siin just ükspäev kirjutas, et muusik annab järgmise albumi välja sellest hoolimata, kas eelmist osteti või mitte. Mul on ka vist nii, kuigi sissetulek tuleb ka ikka suures osas puutööst. Ma arvan, et käsitöö/isetegemine on loova ja uuriva vaimu üks loomulikke väljendusvorme ja kasvatajaid. Eks see mõiste on praegu üsna laiaks tõmmatud, kes ehitab autot, kes maja, kes arvutit, aga kui inimesele isetegemise harjumus on külge hakanud, siis muutub maailm jupi võrra avaramaks ja mõnusamaks ja ühel hetkel väga vahet pole, mis materjalid ja tööriistad parajasti ette satuvad. Eks sel teemal võib pikalt targutada, aga kui ma oma lemmiku – puidu – kohta veel midagi ütleks, siis – see on teadaolevalt see kohalik materjal, mida meil praegusel hetkel veel jätkub ja mida on suhteliselt lihtne käsitööriistadega töödelda. Sestap vaatan praegu rahulolevalt vasakule, kus seinal ripub minu kirvekollektsioon, ja mõtlen, et peaks nad korra üle vaatama ja siis veel kontrollima, kas kahemehe- ja raamsaelehed on korralikult tavoti ja õlipaberi sees ja kui palju mul viile on, järsku peaks juurde ostma. Võib täitsa juhtuda, et mõned vanad käsitööoskused on strateegilise tähtsusega.

Tuleviku ennustamiseks ei ole aega, eks eelmise lõigu lõpp natuke sinnapoole tüüris ka. Vaevalt, et täitsa välja sureb, eks ta käib üles ja alla, nagu muugi.

Kaspar Paas

Lapsepõlves tahtsin saada dinosauruste uurijaks. Hiljem õppisin graafilist disaini EKA-s.

Esimesed näpunäited ja võtted kingade tegemiseks sain kohalikelt kingseppadelt Tallinnas. Põhi-
oskused, mis traditsioonilise käsitöökinga juures kasutust leiavad, õppisin oma meistrilt Londonis. Mingeid asju olen pidanud ka ise tuletama ja leiutama (taasavastatud ehk).

Esimese paari kingi tegin endale aastal 2003. See on rahulolu, kui saad omas tempos teha seda, mis sulle meeldib.

Kui üldises pildis proovida vaadata ja fantaseerida, siis tänu üha enam kasvavale automatiseerimisele, millega kaasneb ka töökohtade kaotus, oleks käsitöö tõus loomulik. Leitakse uusi viise ennast ära elatada või on käsitöö lihtsalt ajaviiteks, hobiks. Ka inimeste arusaamine, et puhas looduskeskkond ja toit on väärtused, mille raames paljud, kui olen õigesti aru saanud, maale kolivad (mõtlen praegu Eesti-siseselt). Ja ilmselt maale minek toob esile paljude huvi ka mingisuguse käsitöö vastu. Olgu selleks kas või ise toidu kasvatamine ja kokkamine. Minu jaoks on see ka käsitöövaldkond.

Samas on murettekitav näiteks nõ. kodanikupalga idee, mida soovitakse üle ilma tasapisi sisse viia. Mul on tunne, et kui hakata inimestele maksma raha mitte millegi tegemise eest, siis enamus inimesi mandub (võiks öelda, et veel rohkem kui praegu), tahab elada jõudeelu ja muutub üha enam sõltuvaks riigist, olles ise sellega ilmselt väga rahul. Loodan, et eksin.

Arvan ka, et globaalselt üha enam tsentraliseeritud kapital ja võim, mille nälg kasvab iga päev, ei soosi mitte inimeste isetegevust, vaid kuulekust ja karjamentaliteeti. Inimesed on võimu jaoks siiski tarbijad ja materjal, mida ekspluateerida, mitte indiviididest loojad. Samas on rikastel ja võimupositsioonil olevatel inimestel alati olnud soov käsitöökaupade ja eksklusiivsuse järele, seega mingid tegijad ikka vast jäävad. Kindlasti tulevad uued valdkonnad, mida ette ehk ei suuda näha, ja lisaks on omaette teema veel tehisintellekt. Näiteks kingseppanduse valdkonnast (ja ka mitmel muul alal) – kui vanasti (eelmise sajandi esimesel veerandil ja veel varem) näitasid käsitöölised oma oskusi näitustel demonstreerides, et võimas tööstusmaailm ei saa oma toodetega ligilähedalegi detailides ja viimistluses sellele, mida võib saavutada käsitööga, siis tehisintellekt võib selle vastupidiseks pöörata.

Peeter Hussar

Ei mäleta, et lapsepõlves oleksin mingist kindlast ametist unistanud. Korra olevat ma lasteaias ütelnud, et tahan kunstnikuks saada. Põhikooli vanuses pakkus kõik loodusega seotu sedavõrd huvi, et edaspidised valikud liikusid selles suunas. Lõpuks kujunesid asjaolud selliseks, et õppisin EPAs mõned aastad maaparandust ja hiljem metsandust.

Juba põhikooli ajal hakkas mind huvitama topiste valmistamine. Esimesed nõuanded sain seal kandis tegutsenud topisemeister Ants Südalt. Tõsisemad oskused aga omandasin juba Tartu zooloogiamuuseumi tollase meistri Ülo Tuule käe all. Sedasi siis on asi kujunenud, et alustasin enam-vähem 50 aastat tagasi. Aga Tartu-ajast, kaheksakümnnendate algusest kujunes topiste valmistamine minu jaoks hästi kiiresti minu põhitööks.

Selle töö juures on läbi aja mulle oluline olnud siiski rahulolu valminud tööst. See, et oled suutnud surnud looma, seda ju topis ikkagi on, juures luua mulje, et kohe-kohe läheb ta liikuma. Eitamata aga on topiste tegemine andnud mitmete aastakümnete jooksul mulle sissetuleku.

Topiste valmistamine on sedavõrd eripärane, et väga palju massilisemaks harrastuseks see kujuneda ei saa. Ikka leidub mõne aasta tagant mõni noormees või neiu, kes leiab mõne kogenud meistri, kelle käe all esimesed juhatused saada. Nii on see meil läbi aegade olnud.

Aga laiemalt näen ma käsitöö suurima väljakutsena tänapäeva noorte harjumust edukogemus

kiiresti kätte saada. Enamik käsitööoskusi aga eeldab oluliselt pikemat harjutamist. Probleem ehk on enne kõike selles, et lastel puudub võimalus omandada elementaarsed nõ. traditsioonilise käelise tegevuse oskused. Õnnestumise võimalusi on sedavõrd palju, et kui mingi asi esimese korraga ei õnnestu, siis proovitakse midagi muud. Tajumata, et ka seal peitub õnnestumise võti harjutamises ja süvenemises.

Roland Suits

Mulle sai väga varakult selgeks, et lähen kodulin-
nas kunsti õppima. Nii ka juhtus ja ma olen sel-
lega väga rahul. Lõpetasin skulptuuriosakonna
toonaste meistrite käe all, nagu Jaan Luik, Tõnis
Paberit, Endel Taniloo, Robert Volk ja veel mõ-
ned. See on erialana mu töö juures väga kasuks
tulnud, sest muusikainstrument on ju ka mingis
mõttes skulptuur, pealegi veel väga kaunis.

Tegelikult oli mu isa minu kooliajal Tartu Kunsti-
kooli puidu eriala õpetaja, aga tema just soovitas-
ki, et parem õpi skulptuuri. Ma arvan, et temalt
 pärinevad mu esimesed käsitöö juhendamised,
koos sai tehtud nii haamrivart kui ka pisikest
purjelaeva mudelit. Ka esimesed treimised, paps
on mul selle koha pealt väga vinge mees. Tal on
olnud ka mitmed tööd näitustel nii Eestis kui
välismaal.

Mis puutub muusikainstrumentide tegemisse,
siis selle vastu oli mul alguses väga suur aukar-
tus, lükkasin oma esimese pilli tegemist vaik-
selt ikka edasi. Ja siis tegin esimesed kanded ja
hiiukanded. See oli siis üheksakümneandel. Ja
edasi lõi lõkkele mu põhiline kirg – vanamuusi-
ka instrumendid. Sel alal sain esimest juhatust
sõber Tõnu Sepalt, kes toona Viljandis, hiljem
Tallinnas vanamuusikat õpetas. Väga palju on
mind õpetanud töö ise, nii lihtsalt on iga asjaga.
Minu jaoks on muusikainstrumendi loomine
kuidagi sisemine distsipliin, mitte töö tavamõis-
tes. Pill on oma olemuselt müstiline ese, millega
suhtlemine on väga väärtuslik aeg nii meistrile,
mängijale kui ka kuulajale. Eriti mängijale vist.
Ega siin jääbki sõnadest puudu ja ongi hea.

Kusagilt algab ju muusika.

Agur Ints

Lapsena olin pigem mitmete huvidega ja mingit ühte tugevat teemat välja ei kujunenud, nii arvan vähemalt ise, võib-olla lähedased arvavad teisiti. Siiski oli üks mu lemmiktegevusi joonistamine. Mul isa harrastas hobi korras maalimist ja ka onu oli maalimises kõva käsi. Samuti oli suguvõsas palju pillimehi, nii et loomingulisus on kõvasti veres.

Puutööd proovisin esmalt põhikoolis ja midagi head see ei tootanud, isegi haamrile varre tegemisel jäin jänni, tuli miski porgand välja. Vanemate initsiatiivil läksin Tallinna puidu restaureerimist õppima. Seal oli meistriks Rein Tedrekull, kes oli puiduvoolimises kibe käsi, ja eks ma temalt selle pisiku sain.

Inspiratsiooniks on läbi aastate olnud üks Saksa maal Leipzigi muuseumi poolt välja antud puulõigete kogumik, kus oli ka veidi õpetust sees. See oli mulle piibli eest.

Puidulõige on olnud mulle põhitegevus ja sisetulekuallikas juba peaaegu 30 aastat. Eriti viljakas aeg on olnud alates 1998. aastast, kui tulin Tartusse ja hakkasin koostööd tegema arhitekt Aivar Roosaarega.

Puulõike kui sellise tuleviku pärast ei muretse, tegijaid on väga kirju seltskond. Eks ta aega ja harjutamist tahab ja eks siin üks reegel kehtib – mida rohkem teed, seda paremaks läheb. Ajaga paraneb puidu tunnetus ning kindlasti ka peitlite valik ja teritusoskus.

Olev Kriis

Ei mäleta, et lapsepõlves oleks olnud sellist kindlat soovi kellekski konkreetseks saada. Kasvasin Vooremaal väikses majandikeskuses ja eks poisina huvitasid mind peamiselt masinad ja masinameeste töö. Autojuht, traktorist, keevitaja ja nii edasi. Hetkel on aga põhitööks IT tugiteenuse pakkumine suurettevõttes.

Käsitööhuvi, või pigem käsitöö mittekartmine, on kindlasti pärit lapsepõlvest. Sadala põhikoolis toimusid tööõpetuse tunnid täiesti korralikus kooli töökojas, kus oli olemas nii puutöö- kui ka metallitööklass ja õpetaja juhendamisel sai teha kõike, mida soovisid ja mida olud võimaldasid. Kohustuslikust linnumajast ja treitud küünla- jalast aiatoolideni, proovitud sai nii metallitreimist, keraamikavoormimist kui ka klaasipuhumist. Kindlasti oli abiks ka vajadus koduses majapidamises kõikides tegemistes kaasa lüüa.

Vibulaskmise ning vibude ja noolte tegemise juurde jõudsin aastal 2004, kui vennale sünnipäevakinki otsides juhtusime spordipoes Falco pikkvibu nägema. Käisime laskmas ja kuna tegevus oli haarav, siis tuli ka soov omale hankida. Järgmine mõte oli kohe, et miks osta – prooviks ise teha. Aastal 2006 sai käidud Šotimaal ja seal tutvusin kohalike vibumeistritega, kes näitasid mulle nii öelda ajaloolist vibu (ühepuuvibu). Sealt alates olen siis neid ka teinud ja nendega lasknud.

Õppimine on sisaldanud hulganisti eri töövõtete katsetamist ja kohendamist mulle kättesaadavale materjalile. Suur abi on olnud internetist, aga kuna toode on vana ja materjaliks puu, siis on „õigeid“ töövõtteid pea samapalju kui meistreid.

Puust asjade ise tegemine (mitte ainult vibud) pakub peamiselt meelerahu. Võimalust ennast välja lülitada igapäevasest stressist ja kesken- duda millelegi hoopis teistsugusele. Et saada õhukesest puutükist kätte kogu tema vibuks olemise potentsiaal, on tarvis palju aega ja kannatust. Ja veel aega.

Ma usun, et käsitöö ei kao kusagile. Ta on ehk järjest vähem vajaduspõhine, aga minu arvates on inimesel loomupärane tarve midagi ise oma kätega teha. Ühepuuvibu tegemist mehhaniseerida praktiliselt ei õnnestu. Puul on isikupära ja masinad seda tunnetada veel ei oska.

Tõnu Arrak

Ega ma mäleta, kelleks lapsepõlves saada tahtsin. Võimalik, et väga väiksenä tahtsin autojuhiks saada, see tundus äge.

Hilisemast kooliajast ei tule mingeid unistusi meelde, küllap me tegelesime oma igapäevase sebumisega, tuleviku peale palju mõtlemata. Ja eks see tulevik oli tol ajal ebamääraselt üksluine ka, paljud praeguste noorte unistused olid välistatud.

Päriselt hakkasin tulevikule mõtlema umbes keskkooli lõpus ja proovisin isegi Pedagoogilisse instituuti saada. Õnneks sinna mind ei tahetud ja pidin leppima Kunstiinstituudis õppimisega. Seal õppisin metallehistööd, praegu nimetatakse seda ehte- ja sepakunsti erialaks ja kool on muidugi EKA.

Päris paljude oskuste alused ongi sealt. Muidugi oli see kõik pealiskaudne ja väga palju pidi mujalt juurde õppima, aga väga kasulik oli kasvõi natuke tutvuda erinevate metalli töötlemise viisidega.

Üsna varsti hakkasin piiluma sepatöö poole ja kuna sel ajal EKA-s sepist ei õpetatud, trüginis kunstikombinaadi ARS sepikotta, kus Tõnu Lauk mulle sepatöö aluseid õpetas. Sealt kaudu tutvusin ka Leedu sepa Algirdas Stankusega, kelle juures hiljem mustrilise terase tegemist õppisin. Ja loogiline oli siis sellest nugade tegemine. Päris korralikuks noasepaks saamine võttis muidugi aega, sest kedagi õpetamas ei olnud. Välja riigist ei saanud ja internetti polnud olemas, isegi ajakirju oli väga raske kätte saada. Sellepärast tuli ise väga palju leiutada. Kui sidemed muu maailmaga tihedamaks muutusid ja info liikuma pääses, siis olin juba ise päris hea ja võisin teisi õpetada.

Praeguseks on esimesest noast möödas üle 30 aasta, rohkem kui poole sellest ajast olen olnud elukutseline. See pakub mulle leiba, aga hoiab ka meele erksa, sest võimalusi end teostada on tööpoolest lõpmata palju, jätkuks vaid aega.

Käsitöönugade tegemine õitseb praegu kogu ilmas. Tase on väga kõrge ja tänu heale infovahetusele õpitakse amet selgeks hämmastavalt kiiresti. Noasepad pole kadedad ja jagavad oma teadmisi lahkelt, mingeid ametisaladusi tavaliselt ei hoita. Minu jaoks on pisut kurb, et kujunduse osa on suhteliselt alahinnatud. Aga iseenesest see värk õitseb ja vohab.

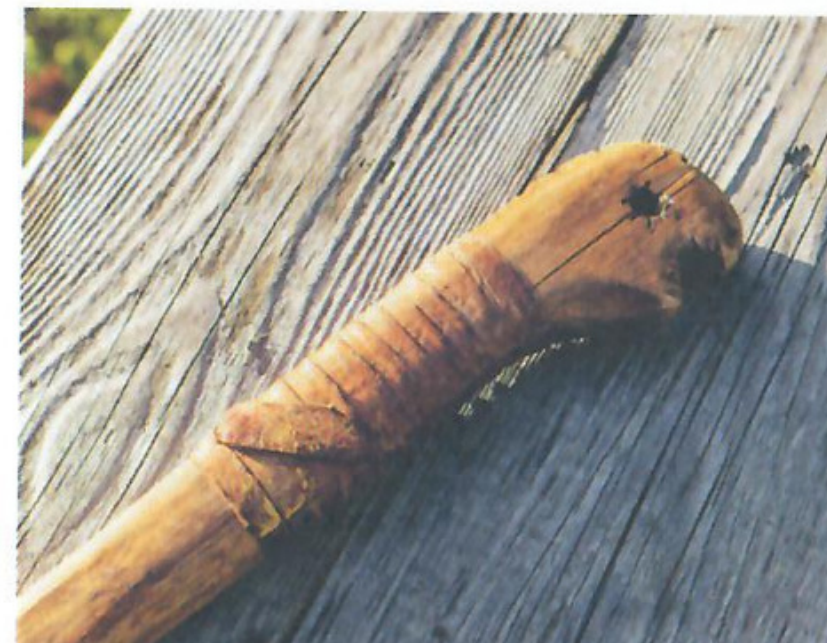
Karmo Kiilmann

Lapsena tahtsin saada metsavahiks, aga õppisin hoopis sõjameheks. Õnneks on saanud selles ametis ka omajagu metsa vahtida.

Ehitanud ja meisterdanud olen põnnipõlvest saati. Neid, kellelt käsitööd õppinud olen, on palju – alates oma isa Jaanist kuni kadunud Meelis “Vanakaru” Säreni. Sepistamise juurde sattusin 16 aasta eest. Kirvevoolimise juures olen väärt suuniseid saanud peamiselt Edvards Puciriuselt, Peeter Reemannilt ja Götz Breitenbücherilt. Aga eks praktikas on tulnud vead ikka omal käel läbi teha.

Isetegemine ja käsitöö annab suurepärase võimaluse olla võlur – muuta materiat endale sobivasse vormi ja kombineerida seda nii, et sünnib midagi sootuks uut ja vahel ka ilusat. See tegevus hoiab meelet terve ning hinge helge.

Meeskäsitöö tulevikku näen helgena – neid mehi, kes ise võlukunste valdavad, jääb järjest vähemaks ja seega lähivad nad hinda. Neid naisi aga, kes sellest aru saavad, jääb ka vähemaks ja vaid teravamad mõistavad oskaja väärtust. See hoiab suvalised lõhverdised väärt meestest eemal.

Karl Eik Rebane

Eks neid unistusi, kelleks saada, oli palju. Oli selleks noorpäästja aegadest päästja amet või isa eeskujul pikamaa autojuht. Pärast Saaremaa Ühisgümnaasiumit käisin läbi ajateenistuse, mille ajal hakkas enne mõtte ja unistusena olnud oma puupaadi ehituse idee käärima. Umbes sel ajal alustasin esimeste sammude astumisega laevapuusepa ameti suunas teadmata, kuhu võiksin välja jõuda. Kuna Youtube ja muude internetikanalite sondeerimisest jäi väheks, et oma paat valmis ehitada, käisin läbi Kuressaare Ametikooli, kus omandasin aastaga laevandus- tehnika paigaldaja osakutse. Õppe kõrvalt sain ka näpunäiteid sealselt paadimeistrilt Kaido Treilt, et saada valmis oma puust purjepaat. Nimeks sai tal „Ursula,“ kui 2017. aasta suvel esmakordselt lained tema emapuud puutusid ja järgmisel hetkel juba kandsid värsket ja ühtlasi minu esimest paati vee peal.

Paadiehituse huvi tekkes saan tänada oma vana- isa, kes kunagi oli ka lihtsamaid paate teinud ja mind merele kaasa võtnud. Mäletan veel, et purje olemasolu oli mulle väga oluline. Temalt ma sain ka oma käelise oskuse ja huvi seda edasi arendada. Mäletan lapsepõlvest täitsa oma esimese tam- mepuust mõõga tegemist, mida sai liivapaberi ja masinate puudumisel vanaisa õpetuste järgi klaa- sikilluga lihvitud. Sealt siis huvi mõõkade vastu.

Kuna mul oli ka huvi viikingite vastu, siis ühel hetkel tegin oma esimese hoburaudsõle. Arvan, et see oli kusagil 9. või 10. klassis. Ja kuna õigel vii- kingil on vaja oma mõõka, siis alustasin ka selle tegemist. Seda siis üsna pea pärast sõle tegemist. Materjaliks mosse vana vedruleht ja peamiseks töö-

riistaks relakas. Sepistamisest ei teadnud ma toona suurt midagi. Läksid aastad ja läksid eri variandid käepideme ideedest. Valmis sai see mõõk alles 2020/2021. õppeaasta sügissemest- ri hindamiseks. Sai teine esimeseks vendeli ajastu mõõgaks, mis on tehtud Eestis. Kaua tehtud kaunike.

2017. aastal astusin Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemiasse. Juhuse tahtel täitsa. Kaalukausil oli veel Mereakadeemias laevaju- hi eriala, kuid münt otsustas seekord sedasi. Viljandis hakkasin õppima metallitööd, selles olen tänu paljudele erinevatele õppejõududele tugevalt edasi arenenud. Lisaks veel nahatöö ja vähesel määral tekstiili osas. Eriti pakub huvi vendeli aja muinaskäsitöö, milles tahan kindlasti edasi areneda. Olgu selleks siis tehno- loogilised võtted või muinassussavussade ehk tolleaegse loomornamendi lahti mõistatamine.

Paralleelselt TÜVKAsse astumisega asusin tööle Haapsalus laevameister Mart Verniku juures, kus hakkasin pidama laevapuuse- pa ametit. Sealne töökogemus andis mulle tugevad alusteadmised puulaevaehitusest. Neid teadmisi rikastas üks Soome parim lae- vameister Lasse Kiiski, kellega olen ma pikki päevi koos maas istunud ja vestelnud teemal, kuidas ehitada puulaeva. Saadud kogemuste pagasi pealt asusin 2019. aastal laevameistri kohale Ruhnu jahta Runbjarn renoveerimis- töödel. Umbes aasta vältel vahetasime koos minu paremaks käeks olnud Kaupo Rozenk- roniga hinnanguliselt kolmandiku Runbjarni puitmaterjalist. Minu hilisem puusepakarjäär

on olnud Artur Kõva käe all, kellega koos me oleme viimasel aastal teinud peamiselt ebas- tandardseid projekte. Seda siis majade kallal.

Väga palju asju olen ma teinud lihtsalt endale. Samas on ka oluline osa olnud metallist as- jade puhul kingituste tegemine. Sissetuleku on andnud ikkagi peamiselt puusepatöö. Eks seda ilmselt sellepärast, et see kõik on hõlmanud suuremaid projekte ja müügiks metallvidinaid olen ikka vähe teinud.

Tuleviku osas näen seda, et me peame hinnas hoidma ja talletama neid tehnikaid, mis meil teada on. Ja miks ka mitte lisaks sellele avas- tada katse-eksituse-meetodil juba unustatud tehnikaid.

Toomas Mägi

Päris poisikesena unistasin saada teerullijuhiks, aga see läks pikapeale üle. Koolipõlves paelusid mind looduslike protsesside tegelikud tagamaad, see viis hiljem mind ka Tartu Ülikooli keemia-teaduskonda, mille lõpetasin 1988. aastal. Pärast ülikooli töötasin 20 aastat Ajaloo Instituudis (sh Muinastehnoloogia ja Geoarheoloogia laboris). Seal hakkasid mind köitma küsimused – kuidas erinevatest materjalidest asju tegelikult tehti. Alustasin klaasist. Koos arheoloog Jüri Peetsuga järgnesid rauasulatuse katsetused. Edasi tekkis huvi, kuidas võis värviliste metallide töötlemine toimuda 1000 aastat tagasi. Kuna sellekohast kirjandust oli vähe (ka internetti veel polnud), siis ainuke võimalus oli asja uurida vanadelt tegijatelt ning teadmisi koguda eksperimentide ja katsetuste kaudu. Mind on aidanud metallivalu tehnoloogiast aru saada inimesed, kes on olnud valmis leidma vastuseid küsimustele „miks?“, eelkõige Harvi Varkki ja Meelis Säre.

Tänapäevaks on 25 aastat tagasi alanud hobist ja uudishimust kujunenud justkui elulaad, mis on muutunud ka oluliseks sissetulekuallikaks. Lisaks muinasaegsetest ehetest koopiade tegemisele on lisandunud mitmesuguste metallist tarbeesemete ja aksessuaaride valmistamine, näiteks restauraatorite jaoks.

Usun, et meeste käsitööoskus jääb püsima – mul on rõõm tunda isiklikult mitmeid noori mehi, kes on teinud pika sammu käsitöö poole.

Pavel Varunin

Kui olin päris-päris väike, tahtsin saada kapteni, et sõita maailmas ringi ja näha teisi maid. Aga vanemana, umbes 14-aastaselt, tahtsin saada juveliiriks. Siis ma hakkasin graveerimist õppima Tartus graveerija ja peenmehaaniku Elmar Allkande juures. 1986. aastal lõpetasin aga Moskvas Kunsti Kaugõppe Rahvaülikoolis graafiku eriala. 1998. aastast hakkasin tegema puunikerdustehnikas vanausuliste ikoone, viimased kümme aastat olen teinud puunikerdatud trükipakke kangaste trükkimiseks.

Ma olen puunikerdaja. Mulle ei meeldi teha masstoodangut – ühesuguseid esemeid, mööblit. Mulle meeldibki puidust ikoone, trükipakke, klišeesisid või teisi esemeid nikerdada. Mulle meeldivad tööd, kus on võimalik ennast kunstnikuna väljendada, nii et igal tööol oleks lisaks teatud kunstiline väärtus. Tänapäevaks on nii kujunenud, et puunikerdus ei ole mulle ajaviide, vaid minu igapäevane töö.

Alati on ja jääb inimesi, kes käsitööga tegelevad, kes seda armastavad, hindavad ja väärtustavad. Kõige taga on perekond. Kui isa oskab midagi teha, siis ka poeg õpib ja kasvab seda tegevust väärtustavas keskkonnas. Kindlasti on tarvis ühiskondlikku tuge. Me ei saa näiteks alles hoida seto sõlgede tegemise traditsiooni, kui väärtustame rohkem asju kui meistrit. Ühiskondlikul tasandil oleks tarvis just neis olukordades meistrit toetada. Kui kogukonnas on ainult üks meister jäänud, siis tuleks teda igati toetada, et järjepidevus ei katkeks. Kui me oleme selleni jõudnud, et väärtustame ühiskonnas rohkem käsitöömeistreid kui esemeid, siis hakatakse käsitööga ka rohkem tegelema.

